

lede det Bønd, fom faaar paa hans Eiendom, bort fra hans Grund, til hvilken Side han vil, eller i alt Fald til en anden Side end den, hvor det har fit naturlige Fald. Det omtalte jeg dengang og anfaa det for en urigtig Byrde at lægge paa den Vedkommende eller et urigtigt Forbud at gjøre mod den Vedkommende, at han ikke maa lede det Bønd, fom faaar paa hans Eiendom, og fom gjør ham Skade, til hvilken Side han vil, naar det ikke gjør Andre Skade. Det kan jo let ledes med Vedkommendes Tilladelse dels igjennem en Andens Eiendom og dels igjennem en Andens Bøndløb, uden at gjøre nogenfomhelst Skade. Det kan være Tilfældet mange Steder. At man juft ſkal være forpligtet til at lede Bønden i den Retning, hvor det har fit naturlige Fald, vil ikke altid være det Klogeſte; thi det kan let indtræffe, at det kan ledes gjennem en noget dybere Grøft med langt mindre Beføſtning i en anden Retning end den, fom det af Naturen har Anlæg til. Ogsaa det vil jeg gjerne tillade mig at henſtille til Udvalgets nøyere Overveielſe, om der ikke var Grund til at forandre § 83. De øvrige Beſtemmelſer i Loven ſkal jeg ikke videre omtale. Den Plads, fom efter Udvalgets Betænkning anvies Bøndfynsmændene, er jeg godt tilfreds med, og jeg tror, det er en heldig Forandring, der i den Henseende er gjort i Lovforſlaget.

Bertelsen: Naar den ærede Ordfører i Begyndelsen af ſit Foredrag udtalte, at der var forſkjellige Medlemmer af Udvalget, der havde viiſt Smøbedommen for at blive enige om Lovforſlaget, har jeg ogsaa for mit Vedkommende ønſket, at der kunde opnaas fuldſtændig Enighed; men uagtet jeg ſaavelſom viſt flere andre Medlemmer have givet Afſald paa viſſe Meninger om viſſe Forhold, er der dog et Punkt, hvor vi ikke kunne give Afſald, men have maattet foreſtaa et Underendningsforſlag til Udvalgets Endringsforſlag. Udvalgets Flertal er ikke blevet ſtaaende ved Beſtemmelſen om Magelæg, ſom Landsthinget har vedtaget, men er gaaet videre. Forinden jeg gaar over til at omtale dette nærmere, ſhal jeg forudſkifte en almindelig Betragtning. Naar Betænkningen indledes med, at det maa erkjendes, at den beſtaaende Retſtiland i det Hele og Store maa anſes for tilfredsſtillende, forekommer det mig, at man bør gaa frem med nogen Barſomhed, navnlig naar man bevæger ſig paa et Omraade, helt nyt, thi i ſamme Grad, ſom man ved nye og hidtil ikke anerkjendte Principer ſøger at fremme Bønds Afledning eller Bønds Benyttelse, kan man let derved komme til at indſkrænke Eiendomsretten eller Eiendomsſikkerheden. Eiendomsretten pleier jo i Almindelighed at defineres ſom en fuldſtændig og udelukkende Raadighed over legemlige Ting, det vil ſige, at Enhver har Ret til at diſponere over ſin Eiendom, ſaa-

fom pantsætte, ſælge den osv., og Eiendomsretten er en nødvendig Forudsætning for de andres Tilblivelse. I ſaa fuldſtændig en Stikſe, ſom denne Definition forudsætter, fremtræder Eiendomsretten ikke utilbødg. Jeg ſtal ikke, da det ikke vedkommer det foreliggende Forſlag, omtale fuldſtændig eller ufuldſtændig Eiendomsret eller de forſkjellige Arter af Eiendomsret, men kun henholde mig til Indſkrænkningen af Eiendomsretten, enten det ſaa er fuldſtændig eller ufuldſtændig Eiendomsret, ſom er indſkrænket. Eiendomsretten kan jo være indſkrænket dels iſølge Lov, dels iſølge et judicielt Dekret og dels iſølge private Diſpoſitioner. Hvad angaar de to ſidſtnevnte af diſſe Indſkrænkninger, nemlig iſølge judicielt Dekret og private Diſpoſitioner, ſhal jeg forbigaa dem, da de ikke vedkomme os her, og kun henholde mig til Indſkrænkninger ved Lov. Diſſe kunne ſte af Hensyn til Almenvellet eller ogsaa af Hensyn til Naboforholdene. Saaledes har man Lov, ſom gjør Indſkrænkning i Eiendomsretten af rene landøkonomiſke Grunde, ſ. Ex. Jordens Deling med Hensyn til Fæſtegods og Raadighed over private Skove og Bøndløb, men den vigtigſte almindelige Beſtemmelſe, man har om Indſkrænkning i Eiendomsretten, er Grundlovens § 82. Den opſtiller jo ſom Hovedregel, at Eiendomsretten er utrænkelig, det vil alſaa ſige, at man ikke vilkaarlig kan berøves eller indſkrænkes i ſin Eiendomsret; men paa hvad Maade og under hvilke Betingelſer dette kan ſte, foreſkriver Grundloven ſelv ſom Undtagelſe fra Hovedreglen i ſamme Paragraf, idet den ſiger, at Ingen kan tilpligtes at afſtaa ſin Eiendom, uden hvor Almenvellet kræver det, det kan kun ſte iſølge Lov og imod fuldſtændig Erſtatning. Hvad nu for det Førſte Loven angaar, ſhal jeg ikke nærmere udvile dette, det kan være en enkelt Lov for et ſærligt Tilfælde, og den kan angaa en hel Række Tilfælde af ſamme Beſkaffenhed. Saaledes er jo nærværende Lov ogsaa en Slags Expropriationslov. Naar jeg dernæſt gaar over til at omtale, hvad der foreſtaas ved Almenvellet, ſaa er det jo et elatiſt Begreb, ſom kan baade udvides og indſkrænkes; men aldeles kaſte det overbord kan man ikke, det maa vel have nogen Betydning, ſiden det er optaget i Grundloven. Jeg ſtal paa den ene Side indrømme, at Lovgivningsmagten jo til enhver Tid er berettiget til at fortolke Ordet „Almenvellet“, men aldeles uden Betydning ſtaar det vel ikke. Saaledes er det utviviſomt, at man kan expropriere Jord og Lignende for at fremme et eller andet Formaal; men der er et ſtort Spring derfra og til at paabyde, at de to Mand ſkulle bytte det og det Stykke Jord, og at den ene ſkal give de og de Penge derfor, eller ogsaa, at en Mand ſkal tvinges til at have et Stykke Jord, ſom han ſlet ikke byder ſig om. Det er Noget, jeg ikke kan ſe kan forenes med Udtrykket Almenvellet, og det er heller ikke hidtil anerkjendt i vore Ex-